

Έργο THEREWITH

Πρώθηση δικαιωμάτων και αξιών για άτομα με προκλήσεις κινητικότητας

Χάρτης Μελλοντικών Δράσεων Συνηγορίας

Ο Χάρτης Μελλοντικών Δράσεων Συνηγορίας διαμορφώθηκε στο πλαίσιο του έργου THEREWITH, το οποίο υλοποιήθηκε από την Οργάνωση Παραπληγικών Κύπρου (ΟΠΑΚ) με τη στήριξη του προγράμματος BUILD. Το έργο επικεντρώθηκε στην ενδυνάμωση των ατόμων με κινητικές προκλήσεις και στην προώθηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και αξιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο Χάρτης αυτός βασίζεται στα ευρήματα της Έκθεσης Έρευνας και της Έκθεσης Συνηγορίας που παρήχθησαν στο πλαίσιο του έργου. Η ποιοτική και ποσοτική ανάλυση που πραγματοποιήθηκε ανέδειξε σημαντικά εμπόδια προσβασιμότητας, κοινωνικού αποκλεισμού και έλλειψης συστημικής συμμετοχής των ατόμων με αναπηρία στη λήψη αποφάσεων. Τα αποτελέσματα αυτά τεκμηριώνουν την ανάγκη για στοχευμένες και πολυεπίπεδες παρεμβάσεις πολιτικής και κοινωνικής συνηγορίας. Η Έκθεση Συνηγορίας (White Paper) συνοψίζει εισηγήσεις για ενίσχυση της εφαρμογής της νομοθεσίας, δημιουργία δομών διαλόγου, βελτίωση της πληροφόρησης, καθώς και την ανάγκη για οριζόντιες δράσεις που να ενδυναμώνουν τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και να ενισχύουν την ορατότητα των ζητημάτων που αφορούν την κινητικότητα και την προσβασιμότητα.

1. Ενδυνάμωση της Ενημέρωσης και της Πρόσβασης στα Δικαιώματα

Ένα από τα κύρια ευρήματα της έρευνας του έργου THEREWITH είναι η περιορισμένη γνώση των ατόμων με κινητικές δυσκολίες για τα δικαιώματά τους, καθώς και η έλλειψη προσβάσιμων πληροφοριών σχετικά με τους διαθέσιμους μηχανισμούς διεκδίκησης και συμμετοχής. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων ανέφερε πως δεν είναι επαρκώς ενημερωμένοι για την υφιστάμενη νομοθεσία, όπως η Πράξη Προσβασιμότητας της ΕΕ, η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των ΑμεΑ ή η Εθνική Στρατηγική Αναπηρίας.

Για την αντιμετώπιση αυτής της πρόκλησης, προτείνεται η υλοποίηση στοχευμένων εκστρατειών ενημέρωσης, οι οποίες θα σχεδιάζονται και θα υλοποιούνται από ΟΚοιΠ σε συνεργασία με δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς.

Οι εκστρατείες αυτές πρέπει να αξιοποιούν προσιτά μέσα επικοινωνίας (έντυπα, κοινωνικά δίκτυα, ραδιόφωνο) και να περιλαμβάνουν πληροφορίες για θεμελιώδη δικαιώματα, διαδικασίες προσφυγής, κοινωνικές παροχές και συμμετοχή στη δημόσια ζωή.

Ειδικό βάρος θα πρέπει να δοθεί στην παραγωγή υλικού σε προσβάσιμες μορφές (εύκολη γλώσσα, ήχος, βίντεο με υπότιτλους και νοηματική) και στη διοργάνωση τοπικών ενημερωτικών συναντήσεων. Η δράση αυτή έχει ως απώτερο στόχο την ενίσχυση της αυτονομίας και της συμμετοχικότητας των ατόμων με κινητικές προκλήσεις, ώστε να γίνουν ενεργοί πολίτες με γνώση και φωνή.

2. Συνηγορία για Νομοθετική και Πολιτική Εναρμόνιση

Η ανάγκη για συστηματική παρακολούθηση και εναρμόνιση της εθνικής πολιτικής με το ενωσιακό δίκαιο αποτελεί κρίσιμο άξονα δράσης. Η Πράξη Προσβασιμότητας 2019/882 της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρόλο που αποτελεί ένα σημαντικό βήμα, δεν έχει ακόμη εφαρμοστεί πλήρως στην Κύπρο. Η έρευνα του έργου έδειξε ότι πολλοί δήμοι και δημόσιες αρχές δεν διαθέτουν μηχανισμούς ελέγχου συμμόρφωσης με τα πρότυπα προσβασιμότητας.

Η δράση συνηγορίας θα πρέπει να στοχεύει στην άσκηση θεσμικής πίεσης προς τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες για την πλήρη υιοθέτηση και εφαρμογή της Πράξης. Αυτό περιλαμβάνει την αποστολή τεκμηριωμένων προτάσεων σε συνεργασία με άλλες οργανώσεις, την παρουσία σε κοινοβουλευτικές επιτροπές και δημόσιες διαβουλεύσεις, καθώς και τη συγκρότηση συμμαχιών με ευρωβουλευτές και εμπειρογνώμονες πολιτικής.

Η αξιοποίηση εργαλείων όπως η υποβολή απόψεων στο Εθνικό Συμβούλιο Αναπηρίας και η δημιουργία παρατηρητηρίου εφαρμογής της νομοθεσίας, μπορούν να ενισχύσουν τη διαφάνεια και τη λογοδοσία. Παράλληλα, οι δράσεις συνηγορίας θα πρέπει να συνοδεύονται από ενημερωτικές εκστρατείες, ώστε να κινητοποιηθεί και η κοινή γνώμη υπέρ της νομοθετικής βελτίωσης.

3. Δημιουργία Μόνιμων Διαύλων Διαβούλευσης και Συμμετοχής

Η έλλειψη συμμετοχής των ατόμων με κινητικές προκλήσεις σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων είναι ένα δομικό έλλειμμα, το οποίο αναδείχθηκε έντονα από τις ομάδες εστίασης του έργου THEREWITH. Η διαβούλευση με τα ίδια τα άτομα που βιώνουν τον αποκλεισμό αποτελεί βασική αρχή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των ΑμεΑ.

Η σύσταση μιας 'Πλατφόρμας Συμμετοχής για την Αναπηρία', που θα λειτουργεί ως τακτικό και διαφανές φόρουμ διαβούλευσης μεταξύ ΟΚοιΠ, κρατικών αρχών και ενδιαφερόμενων πολιτών, μπορεί να καλύψει αυτό το κενό. Η πλατφόρμα θα επιτρέπει την παρουσίαση εισηγήσεων πολιτικής, τον σχολιασμό προτάσεων νόμου και την προώθηση κοινών δράσεων.

Προτείνεται η συστηματική καθιέρωση ετήσιων συναντήσεων με δήμους, υπουργεία και εθνικά συμβούλια, όπου θα συμμετέχουν και εκπρόσωποι από οργανώσεις αναπήρων. Μέσω αυτών των διαύλων, διασφαλίζεται ότι η φωνή των πολιτών με αναπηρία ακούγεται και λαμβάνεται υπόψη σε όλα τα επίπεδα χάραξης πολιτικής.

4. Ενίσχυση των Οργανώσεων Κοινωνίας των Πολιτών

Οι ΟΚοιΠ διαδραματίζουν καταλυτικό ρόλο στην υπεράσπιση δικαιωμάτων, ωστόσο συχνά υπολειτουργούν λόγω έλλειψης πόρων, επιμόρφωσης και συνεργειών. Η ανάγκη για στήριξη της βιωσιμότητάς τους αλλά και για δημιουργία νέων τοπικών φορέων, αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο της στρατηγικής συνηγορίας.

Προτείνεται η δημιουργία δικτύου συνεργασίας μεταξύ υφιστάμενων ΟΚοιΠ, με στόχο την ανταλλαγή εμπειρίας, την ανάπτυξη κοινών εργαλείων παρέμβασης και την παροχή εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Παράλληλα, θα πρέπει να ενθαρρύνεται η ίδρυση νέων οργανώσεων με γεωγραφική ή θεματική εξειδίκευση (π.χ. κινητικότητα σε αγροτικές περιοχές, προσβασιμότητα στην πολιτιστική ζωή).

Η τεχνική και οργανωτική ενδυνάμωση των ΟΚοιΠ θα συμβάλει στην αύξηση της επιρροής τους και στη δυνατότητα τους να συμμετέχουν ουσιαστικά σε δημόσιες διαδικασίες, ενώ μπορεί να ενισχυθεί και με υποστήριξη από τοπικές αρχές, ιδρύματα και ευρωπαϊκά προγράμματα.

5. Δράσεις Ευαισθητοποίησης & Δημόσιες Εκστρατείες

Η κοινωνική αποδοχή και ο σεβασμός της διαφορετικότητας είναι θεμέλια για την υλοποίηση της προσβασιμότητας στην πράξη. Η ερευνητική ομάδα του έργου THEREWITH εντόπισε περιπτώσεις καθημερινής περιθωριοποίησης, παθητικής αδιαφορίας και λανθασμένων αντιλήψεων για τα άτομα με κινητικές προκλήσεις. Αυτό καθιστά αναγκαία την ενίσχυση της ευαισθητοποίησης του γενικού πληθυσμού, με έμφαση στην εξάλειψη των στερεοτύπων.

Η υλοποίηση δημιουργικών εκστρατειών στα ΜΜΕ και τα κοινωνικά δίκτυα αποτελεί ένα ιδιαίτερα αποτελεσματικό εργαλείο. Μέσα από αφηγήσεις ζωής, μαρτυρίες, οπτικοακουστικό υλικό και κοινωνικά πειράματα, μπορεί να αναδειχθεί η πραγματικότητα που βιώνουν τα άτομα με αναπηρία, αλλά και να

εμπνευστεί θετική στάση στην κοινωνία. Οι εκθέσεις φωτογραφίας, τα podcasts και οι διαδικτυακές καμπάνιες μπορούν να λειτουργήσουν ως γέφυρες ενσυναίσθησης.

Η συμπερίληψη τέτοιων εκστρατειών σε σχολικά και κοινοτικά προγράμματα θα ενισχύσει τη βιωσιμότητα του αντίκτυπου. Οι δράσεις αυτές συμβάλλουν επίσης στη μεγαλύτερη αναγνωρισιμότητα των ΟΚοιΠ και στην ενεργή εμπλοκή νέων μελών από όλες τις κοινωνικές ομάδες.

6. Δημιουργία και Προώθηση Ψηφιακών Αιτημάτων

Τα ψηφιακά αιτήματα πολιτικής (petitions) αποτελούν εργαλείο άμεσης δημοκρατίας και κινητοποίησης πολιτών. Η χρήση τους προσφέρει στους πολίτες με αναπηρία έναν εύκολο και προσβάσιμο τρόπο να εκφράσουν αιτήματα, να συγκεντρώσουν υποστήριξη και να θέσουν τα ζητήματα τους στην πολιτική ατζέντα. Η εμπειρία του έργου THEREWITH επιβεβαίωσε τη δυναμική αυτής της μεθόδου, με την πρώτη σχετική petition να συγκεντρώνει σημαντική απήχηση.

Προτείνεται η καθιέρωση ενός ετήσιου σχεδίου δράσης που να περιλαμβάνει συγκεκριμένες θεματικές αιτήσεις – π.χ. για την απρόσκοπτη πρόσβαση σε δημόσιες συγκοινωνίες, την υποστήριξη στην εργασία ή την προσβασιμότητα στον πολιτισμό. Οι αιτήσεις αυτές πρέπει να στηρίζονται σε τεκμηριωμένα στοιχεία (έρευνες, παραδείγματα, φωτογραφικό υλικό) και να στοχεύουν σε σαφείς αποδέκτες (υπουργεία, βουλή, δήμους).

Παράλληλα, πρέπει να σχεδιάζονται στρατηγικές προώθησης της petition (μέσω social media, τοπικών φορέων, συνεργαζόμενων οργανώσεων), με υλικό όπως banners, hashtags και βίντεο. Η καταγραφή και δημόσια παρουσίαση των αποτελεσμάτων των petitions είναι εξίσου σημαντική για την ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας.

7. Αξιοποίηση Ευρωπαϊκών Καλών Πρακτικών

Οι ευρωπαϊκές χώρες έχουν αναπτύξει προηγμένα μοντέλα για την προσβασιμότητα και την κοινωνική ένταξη των ατόμων με κινητικές προκλήσεις, από τα οποία η Κύπρος μπορεί να αντλήσει πολύτιμα διδάγματα. Η Σουηδία έχει θεσπίσει εθνικό συντονιστικό μηχανισμό προσβασιμότητας, ενώ το Βέλγιο υποστηρίζει τοπικές πλατφόρμες συμμετοχής πολιτών με αναπηρία. Η μελέτη αυτών των μοντέλων προσφέρει πρακτικά παραδείγματα και εφαρμοσμένες λύσεις.

Προτείνεται η καταγραφή καλών πρακτικών και η διασύνδεση με ευρωπαϊκά δίκτυα (όπως το EDF και το EASPD), ώστε οι ΟΚοιΠ στην Κύπρο να ενισχύσουν την τεχνογνωσία τους και να αξιοποιήσουν πηγές χρηματοδότησης. Η

διοργάνωση διαδικτυακών ανταλλαγών εμπειριών και η δημιουργία εγχειριδίων εφαρμογής μπορούν να ενδυναμώσουν τη μεταφορά γνώσης.

Πιλοτικές εφαρμογές καλών πρακτικών σε κυπριακούς δήμους με τεχνική υποστήριξη και παρακολούθηση θα μπορούσαν να επιδείξουν τα οφέλη της ευρωπαϊκής προσέγγισης. Η τεκμηρίωση των αποτελεσμάτων θα λειτουργήσει πολλαπλασιαστικά και θα δώσει νέα ώθηση σε περαιτέρω μεταρρυθμίσεις.

8. Σύστημα Παρακολούθησης & Αξιολόγησης

Η απουσία μηχανισμών παρακολούθησης και αξιολόγησης των πολιτικών για την αναπηρία συνιστά εμπόδιο για την πρόοδο και τη λογοδοσία. Η εθνική στρατηγική για την αναπηρία περιλαμβάνει σημαντικές αρχές, αλλά η εφαρμογή τους δεν παρακολουθείται με συστηματικό τρόπο από ανεξάρτητους φορείς ή οργανώσεις πολιτών.

Η πρόταση περιλαμβάνει τη δημιουργία ενός συμμετοχικού δείκτη παρακολούθησης, με ποσοτικά και ποιοτικά κριτήρια, ο οποίος θα αξιολογεί την εφαρμογή των δράσεων σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Ο δείκτης αυτός μπορεί να επικαιροποιείται ανά έτος, με συμμετοχή των ΟΚοιΠ και σε συνεργασία με ακαδημαϊκά ιδρύματα.

Η έκδοση ετήσιας Έκθεσης Αξιολόγησης, η οποία θα δημοσιεύεται δημόσια και θα κοινοποιείται στους αρμόδιους θεσμούς, θα επιτρέπει τον εντοπισμό προόδου, ελλείψεων και αναγκαίων παρεμβάσεων. Αυτή η δράση ενισχύει τη διαφάνεια, τεκμηριώνει τις διεκδικήσεις και προωθεί την αποτελεσματικότητα της πολιτικής για την αναπηρία στην Κύπρο.

**Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης**

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.